

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑ ΚΑΙΡΟ

ΑΠΟ ΟΣΑ ΘΥΜΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΧΩΡΙΑΝΟΙ ΜΑΣ

Α' Η ΥΔΡΕΥΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

(Παλιὰ και νέα υδραγωγεία. Βρύσες που πέρασε νερό)

Τοῦ κ. ΔΗΜ. Π. ΚΑΡΑΠΙΠΕΡΗ
Ταξίαρχου

Δὲν πέρασε ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ χωριὸ μας ποὺ νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ ἔφθονο πόσιμο νερὸ ποὺ διαθέτουμε. Ἄφθονο, ἀλαφρὸ, χωνευτικὸ καὶ κρύο — εὐν παγεμένο τρέχει ἀδιάκοπα, μέρα καὶ νύχτα, σ' ὅλες τὶς γειτονιὲς τοῦ χωριοῦ μας. Οἱ ξένοι μᾶς μακαρίζουν γι' αὐτὸ μας τὸ νερὸ. Καὶ δὲν ἔχουν ἄδικο, γιατί μὲ τὸ υγιεινὸ αὐτὸ νερὸ ποὺ πίνουμε, ἔπαψαν οἱ ἐπιδημίες τῶν τύφον, τὰ στομαχικὰ νοσήματα, οἱ παθήσεις τῶν νεφρῶν καὶ χίλιες ἄλλες ἀρρώστιες ποὺ μᾶστιζαν καρπολεκτικὰ τὰ καλιότερα χρόνια τὸ χωριὸ μας. Μὴ τρανὴ ἀπόδειξι γιὰ ὅλα τὰ παραπάνω, εἶναι τὸ ὅτι σήμερα πολλοὶ εἶναι οἱ χωριανοὶ μας ποὺ ἀπολαμβάνουν τὴ ζωὴ μέχρι τὰ θαθεῖα γερᾶματα, παρ' ὅλη τὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀνάχεια ποὺ τοὺς δέρνει.

Νὰ τὸ καταλαβαίνουν ἄραγε αὐτὸ τὸ πρῶγμα οἱ χωριανοὶ μας καὶ ἴδια οἱ νέοι; Φυσικὸ εἶναι νὰ μὴ τὸ καταλαβαίνουν. Ἔτσι εἶναι πλασμένος ὁ ἄνθρωπος. Ὅταν ἔχει κάτι καὶ τὸ ἀπολαμβάνει: ἄκουα, δὲν τὸν ἀπασχολεῖ καὶ δὲν τὸ ὑπολογίζει. Μόνο ὅταν τὸ χάνει τὸ σκέπτεται. Καὶ μέχρι στιγμῆς τοῦλάχιστο, δὲν τὸ ἔχασαν γιὰ νὰ ποῦν τὸ νερὸ νεράκι, κατὰ πῶς λέγει καὶ ἡ λαϊκὴ παροιμία.

Ἄλλὰ, ἐν οἱ σημερινοὶ Ἀγιατριάβιτες, θεωροῦμεθα εὐτυχεῖς γι' αὐτὸ μας τὸ ἔφθονο καὶ υγιεινὸ νερὸ, ἄς φάξουμε νὰ δοῦμε τί γινότανε καὶ στὰ καλιότερα τὰ χρόνια.

Ἀπὸ κάτι σημάδια ποὺ ἐβρέθησαν στὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς ἐκκλησιῆς Ἀγιατριάβας (ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὺ χωρίζει ὁ δρόμος γιὰ τὰ Σέρβια), βγαίνει πῶς στὸ χωριὸ μας, στὰ πολλὰ καλιὰ χρόνια, ἔπλεξε ἓνα κάποιο υδραγωγεῖο, ὅσο καὶ ὑποτυπῶδες. Αὐτὰ τὰ σημάδια ἦταν εἰδικὰ χοντρά καὶ κακοφτιαγμένα κεραμίδια, τοποθετημένα στὴ σειρά καὶ ἀρμολογημένα μὲ ἀσβέστη. Εἶχαν δὲ κατεβῆσαι πρὸς τὰ Τσιτσιβίτικα κήπια. Ἀπὸ ποῦ ἔρχονταν τὸ νερὸ καὶ ποῦ πῆγαινε; Κανένας δὲν ξέρει. Πάντως κάπου κοντὰ στὸ χωριὸ, εἶναι πιθανώτερο νὰ τὸ εἶχαν πιάσει: οἱ καλιοὶ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ μας αὐτὸ τὸ νερὸ. Δὲν ἀποκλείεται νὰ τὸ ἐπισκην ἦτο: «Βροτσούλα» ἢ «Βρουσούλα», ὅπως πᾶσι νὰ εἶναι τὸ ὀνομα τῆς βρυσι. Γιὰ νὰ βροῦμε ὅμως ποῦ πῆγαινε τὸ νερὸ αὐτὸ καὶ ποιὲς βρύσες τροφοδοτοῦσε, θὰ πρέπει νὰ κάνουμε διαφόρους συνδυασμοὺς μὲ ἄλλα σημάδια ποὺ ἐβρέθησαν στὸ χωριὸ μας κατὰ καιροῦς, γιὰ νὰ καταλήξουμε σὲ κάποιο ἀληθοφανὲς συμπέρασμα. Δὲν ὀρκιζόμεστε ὅμως πῶς τὸ συμπέρασμά μας αὐτὸ θὰ εἶναι καὶ τὸ σωστὸ. Μπορεῖ καὶ διαφορετικὰ νὰ εἶναι τὰ πράγματα.

Ἀπὸ ὅσα θυμούνται μερικὸι χωριανοὶ μας, τρεῖς τουλάχιστον παλιὲς βρύσες, μὲ πέτρινα σκαλιστὲς κοφές, ἦταν στὸ χωριὸ μας. Μία, ἦταν ἀνάμεσα στὰ Παρουσιτικὰ σπίτια, Σκουδριάνου καὶ Σιόκη. Ἐκεῖ ἦταν μιὰ μικρὴ πλατεῖα, ποὺ ἦταν καὶ τὸ χοροστάσι τοῦ χωριοῦ μας. Αὐτὴ τὴ βρύση τὴν ἔλεγαν «Μάντζιου». Τὰ τελευταῖα χρόνια, πρὶν στερέψῃ τὸ νερὸ τῆς καὶ ἐξαφανισθῇ, ἦταν τόσο χαμηλὰ πρὸς τὸ ἔδαφος ἢ κοῦπα τῆς, ὅσοι μὲ δυσκολία χωροῦσε ἀπὸ κάτω ἓνας μαστροπᾶς. Τὸ ἀπὸ ποῦ πῆρε τὸ ὄνομα «Μάντζιου» εἶναι πάλι ἄγνωστο. Ἴσως νὰ ἔπλεξε στὸ χωριὸ μας καμιά γρηὰ Μάντζιου ποὺ εἶχε τὸ σπίτι τῆς ἐκεῖ κοντὰ καὶ νὰ πῆρε τὸ ὄνομα τῆς. Τὴν ἐκδοχὴ αὐτὴ ὑποστηρίζουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι χωριανοὶ μας, ποὺ μποροῦν νὰ ἔχουν κάποια γνώμη σ' αὐτὰ τὰ θέματα. Ἡμεῖς, χωρὶς νὰ τὸ ἀποκλείουμε αὐτὸ, προσθέτουμε καὶ μιὰ ἄλλη γνώμη. Γνωστὸ σὲ ὅλους μας πρέπει νὰ εἶναι τὸ κοινογερμανικὸ δυναμωτικὸ φάρμακο ποὺ λέγεται μαντζούνα. Ἡ λέξις αὐτὴ εἶναι παρμένη ἀπὸ τὰ τούρκικα καὶ σημαίνει δυναμωτικὸ. Γιὰτὶ τάχα, νὰ μὴ ἦταν ἢ νὰ μὴ θεωροῦνταν ὅτι ἦταν τὸ νερὸ τῆς βρύσης αὐτῆς δυναμωτικὸ (μαντζούνα δηλαδή) καὶ γιατί κατόπιν αὐτοῦ νὰ μὴ λεγότανε καὶ ἡ βρύση ποὺ τὸ ἔβγαζε «Μάντζιου»;

Ἀδιετερὴ βρύση ἦταν ἐκεῖ ποὺ εἶναι τὰ Παλιουρέτικα σπίτια καὶ πρὸς τὸ μέρος τοῦ δρόμου. Ἦταν χτισμένη στὸν τοῖχο ποὺ

στήριζε τὸ δρόμο καὶ ἦταν γνωστὴ ὡς «τοῦ Παλιουρέ ἢ βρύση».

Τρίτη βρύση ἦταν στὴν αὐλὴ τῶν σπιτιῶν τοῦ Γιάννη Τσιτσιβίτου, ποὺ ἐν συνεχείᾳ περιῆλθε στὸν Ἀγγελο Τσιτσιβίτο. Αὐτὴ ἦταν γνωστὴ ὡς «τοῦ Τσιτσιβίτου ἢ βρύση». Αὐτὸ τὸ νερὸ χάθηκε μὲ τὸν καιρὸ, ὅπως φυσικὰ καὶ ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες βρύσες καὶ ἔγινε στὸ δρόμο, ἀκριβῶς σφῆριζα στὸν τοῖχο ποὺ εἶχε ὁ Τσιτσιβίτος γιὰ νὰ κρατᾷ τὰ χώματα ἀπὸ τὸν κῆπο τοῦ. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ νερὸ, ἐξυπηρετοῦσε γιὰ πολλὰ χρόνια τὰ γελάδια τοῦ χωριοῦ, ἴδια τὸ χειμῶνα ποὺ ἄχνιζε. Δὲν ἔπαψε ὅμως τὸ ἴδιο νερὸ νὰ ἀποτελῇ καὶ τὴν αἰτία ἀτυχημάτων στοὺς χωριανούς μας ποὺ ἤθελαν νὰ κατηγοροῦσαν πρὸς τὸ Λεϊδάκι, ὅπως ὀνομαζόταν ἡ καλιὰ Πλατεῖα τοῦ Χωριοῦ μας. Ὅλος ὁ δρόμος μὲ τὶς παγωνιὲς ἦταν γυαλί καὶ μόνο μὲ τὰ τσουρπία ἢ μὲ ζυγαρόνια μποροῦσε ἄρα νὰ περπατήσῃ κανεὶς ἔπάνω.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τρεῖς αὐτὲς βρύσες ποὺ προαναφέραμε, νερὸ ἔβγαίνε καὶ σὲ ἄλλο σημεῖα τοῦ χωριοῦ μας. Στὴν κορυφὴ τοῦ Καρανάσιου τὸν κῆπο καὶ δίπλα ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Ραϊκοκόστα, ἦταν ἓνα μικρὸ σπιτάκι στὸ ὅποιο ἔμεινε μιὰ γρηὰ ποὺ λεγότανε Ἀγορίτσα Κουντούρη. Αὐτὴ ἦταν ἀδελφὴ τοῦ Μήτρου Σκουδριάνου καὶ τῆς Ντουσοικογιάννενας. Μέσα στὸ ἰσόγειο σπιτάκι τῆς καὶ πρὸς τὸ ἔπάνω μέρος ἔβγαίνε λίγο νερὸ, τὸ ὅποιο μὲ ἓνα ξύλινο κάλανο εἶχε ἀξιοποιήσει ἡ Ἀγορίτσα καὶ ἔπαιρνε τὸ νερὸ ποὺ τῆς χρειαζότανε. Ἐπίσης στὸ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Τσιτσιβίτου ἀνάσθη, ἔβγαίνε νερὸ μᾶχι τὴν ὥρα τὰ τελευταῖα χρόνια.

Ἐνα ἄλλο σημεῖο εἶναι τὸ ὅτι τὸ νερὸ ἀπὸ ὅλες τὶς παραπάνω βρύσες δὲν χάθηκε ἀπότομα ἀλλὰ σταδιακὰ λιγότερε, λιγότερε, ὅπου στὸ τέλος ἔπαψε νὰ τρέχῃ.

Μὲ ὅλα τὰ παραπάνω σημάδια εἶναι δυνατό νὰ καταλήξουμε στὸ ἐξῆς συμπέρασμα: Τὸ καλιὸ υδραγωγεῖο εἶναι πιθανὸν νὰ τροφοδοτοῦσε τὶς τρεῖς βρύσες μὲ κοῦπα. Τὸ νερὸ ποὺ ἔβγαίνε στὰ σπίτια Κουντούρεινας καὶ Τσιτσιβίτου ἀνάσθη νὰ προήρχετο ἀπὸ τὸ ἴδιο υδραγωγεῖο, τὸ ὅποιο ἔπαψε ζημιὰ στὰ σημεῖα αὐτά.

Ἄς δοῦμε ὅμως καὶ ἐν ὅλεσαν τοὺς χωριανούς μας αὐτὲς οἱ τρεῖς βρύσες. Ἀπὸ ὅσα θυμούνται οἱ γερωνότεροι τοῦ χωριοῦ μας, τὸ νερὸ αὐτὸ δὲν τοὺς ἐξυπηρετοῦσε. Ἴσως στὴν ἀρχὴ ποὺ ἔγιναν οἱ βρύσες νὰ τοὺς ἐξυπηρετοῦσαν, ἀλλὰ ἀργότερα τὸ νερὸ λιγότερε. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸ, ἐπειδὴ τὸ υδραγωγεῖο περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὰ σπίτια γιὰ νὰ φθάσῃ στὸν προορισμὸ τοῦ, τὸ θεωροῦσαν μαγνητισμένο καὶ δὲν τὸ ἔπιναν. Ἔτσι, σιγά, σιγά, ἄρχισαν νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ ἄλλοι ῥεμάτα (Μαντάνι καὶ Νεραϊδιὰ) καὶ νὰ παρατήσουν τὶς βρύσες αὐτὲς, τουλάχιστο γιὰ τὶς ἡμέρες ποὺ δὲν ἔβραχε καὶ τὸ ρεματίσιο νερὸ δὲν ἦταν θολό.

Ἔτσι λοιπὸν τὰ βραδύκια, ἀράδιαζαν οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ μας πρὸς τὰ ῥεμάτα γιὰ νὰ πάρουν τὸ νερὸ τους. Οἱ ξύλινες βαρέλες, σὲ διάφορα μεγέθη καὶ οἱ φ'τοῦλλες ἦταν στὴν ἡμερησίαν διατάξι. Ἀπαραίτητος καὶ ὁ μαστροπᾶς ποὺ κρατοῦσαν στὸ χέρι. Ὅταν ὅμως ἔβραχε καὶ τὸ νερὸ ἦταν θολὸ ἐξαχνύριζαν στίς λίγες βρύσες. Ἐκεῖ νοχτοξυμῆριοναν οἱ γυναῖκες γιὰ νὰ πάρουν ἓνα κακάδι νερὸ καὶ τὰ ἐπεισοδία ποὺ γινότανε μεταξὺ τους ἦταν ἀνεκδιήγητα. Ἐκεῖνοι ποὺ ὑπέφεραν πρὸ πολλὸ ἦταν οἱ πανωμαχαλιτᾶς, γιατί οἱ βρύσες τόσο τοῦ Τσιτσιβίτου ὅσο καὶ τοῦ Παλιουρέ, εἶχαν ἐν τῷ μεταξὺ στερέψει.

Κατὰ τὰ 1873—1874 ὁ γέρο Ζάχος Καραπιπέρης ἀποφάσισε νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα αὐτὸ τοῦ νεροῦ γιὰ τὸ μαχαλιὰ του. Ἐβγαίνε ἓνα νερὸ — ὄχι πολὺ ἔδαθα, ἀλλὰ πάντως τὸ ἴδιο χειμῶνα καλοκαίρι — δίπλα στὸ σπίτι τοῦ γέρο Γουρῆ, ποὺ ἦταν τὰ καλιὰ τὰ χρόνια γελαδῆς τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ, μὲ χρήματα ποὺ δίδεσε ὁ ἴδιος, ἔφτιαξε μιὰ βρύση πολὺ καλὴ

Η ΥΔΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

για την εποχή της. Είχε λιθαρένια σκαλιστή κούπα, τοίχους με άσβεστη, πλακόστρωτο κάτω για να είναι καθαρή και να μη λαοπάνη, όχετο για να φεύγουν τα νερά, παζούλια ένα γύρω για να μπορούν εύκολα να ζαλιγκώνονται οι γυναίκες τις βαρέλες και από πάνω ήταν σκεπασμένη με πλάκες. Πάνω από την κούπα είχε μια μικρή παραθύρα, για να δάζουν τα πετροκάντυλα οι γυναίκες να βλέπουν τις νύχτες και πιο πάνω αντίοχισημένη μια σκαλιστή πέτρα, όπου κακόταχνα ήταν γραμμένο το όνομά του και η χρονολογία που την έφτιαξε. Η έρση αυτή από το τοπωνύμιο πήρε και το όνομα «Γουρδή». Είχε όμως ένα μεγάλο μειονέκτημα ή Γουρδή. Έπειδή δεν μπορούσαν να πιάσουν το νερό φηλά, αναγκάστηκαν, για να δώσουν όφους στην κούπα, να σκάσουν σε δάθος. Έτσι κατέβαινε κανένα δυο τρία σκαλιά για να πατήση στο πλακόστρωτο. Το χειμώνα με τις βροχές, όπως ήταν έπομένο, δούλωνε ο όχετός και έτσι πλημμύριζε το νερό με χέματα στο πλακόστρωτο. Για εύκολία τους οι κάτοικοι άντι να ξεβουλώσουν τον όχετο, έριχναν πέτρας για να πατούν και να φθάνουν στην κούπα, όποτε το κακό χειροτέρευε. Αργότερα πάλι έπεσε μια καρδιά επάνω στη σκεπή και την έριξε. Από τότε η έρση αυτή πήρε την κάτω βόλτα. Πάντως και παρ' όλα αυτά, για πολλά χρόνια εξυπηρέτησε, όχι μόνο το μαχαλά για τον όποιο κτίστηκε, αλλά και όλο το χωριό.

Ο χωριανός μας κ. Πάνος Βασιλείου, γράφοντας μερικά τοπωνύμια του χωριού μας στην Αιτωλοακαρνανική και Εδουρτανική Έγκυκλοπαίδεια, έκτός της παραπάνω έκδοχής για την ονομασία της έρσης αυτής, αποδίδει την υπαρχή της Γουρδής στο δάκαλο του γένους Γόρδιο το Βραγγιανώτη, γι' αυτό και την ονομάζει Γορδή και όχι Γουρδή.

Μια ολοκληρωμένη προσπάθεια των χωριανών μας, για να φέρουν πόσιμο νερό στο χωριό, έγινε στο 1878—1880. Σύμφωνα με τις τότε ανάγκες του χωριού και την οικονομική του δυνατότητα, αποφάσισαν να μεταφέρουν στο χωριό το νερό που έβγαине στο Κίτσιου την Καρού που ήταν στην τοποθεσία 'Αλαταρές. Το έργο βγήκε στη δημοκρασία και το πήρε ο 'Αναγνώστης Παρότσας. Και στην περίπτωση αυτή το δεύτερο ύδραγωγείο δεν χρησιμοποιήθηκαν σωλήνες, αλλά ειδικά χονδρά ντόπια κεραμίδια που συναρμολογήθηκαν με άσβεστη. Ο άγωγός αυτός, ο όποιος ήταν υπόγειος, ακολουθούσε εύθετα γραμμή από το Κίτσιου την Καρού και έβγαине εκεί που είναι η Ντουσικόδρουση, στα Λειβάδια. Από εκεί έκοβε κάτω, πέρναγε στο χωράφι του Κωσταντάκη Ταγκλή — στη δυτική άκρη του χωραφιού του Βαγγελόπουλου — έπεφτε στο δρόμο — ακολουθούσε δόστρατα μέχρι την εκκλησιά 'Αγιατριάδα — έμπαινε μέσα στο προάλιο της εκκλησίας — κατέβαινε μπροστά στο Μπλέντζα το σπίτι — συνέχιζε δόστρατα — πέρναγε μπροστά στο Τοίλα το σπίτι και έφθανε στο Λειβάδι που ήταν στο σχολείο. Τρεις βρύσες τροφοδοτούσε και το ύδραγωγείο αυτό. Η μία ήταν κάτω από την εκκλησιά 'Αγιατριάδα, ακριβώς μπροστά στο Μπλέντζα και οι άλλες δυο στο Λειβάδι και στο χώρο που είναι μεταξύ του παλιού σχολείου και του σπιτιού του Κώστα Ντάσου (Κορομπλά). Και οι τρεις αυτές βρύσες ήταν πολύ όφαιες, με λιθόκτιστες κολώνες, με λιθαρένιες άσπρες σκαλιστές κούπες, με ύπόστρωτο που τις σκέπαζε και με ειδικό μέρος για να πλένουν οι γυναίκες τα ρούχα. Το νερό τους ήταν άφθονο και έτρεχε συνεχώς. Χαράς εύαγγέλια για τους χωριανούς και ίδια για τις γυναίκες. Δυστυχώς όμως και το ύδραγωγείο αυτό δεν κράτησε για πολύ. Μετά από λίγα χρόνια άρχισε να παθαίνει φθορές ο άγωγός. Άλλο έμπαιναν ξένα νερά μέσα και άλλο έφευγε νερό. Πολλές φορές οι βρύσες έφεραν πολύ νερό. Το χωριό οικά οικά έχασε την έμπιστοσύνη του και προς το νερό αυτό. Στο ζήτημα αυτό συνετέλεσε πολύ και το ότι ο άγωγός περνούσε ακριβώς κάτω από το νεκροταφείο του χωριού, που ήταν τότε ακόμα μπροστά στην παλιά εκκλησιά 'Αγιατριάδα. Έτσι, άρχισαν να μη πίνουν οι χωριανοί το νερό αυτό και να το χρησιμοποιούν μόνο για τις άλλες ανάγκες των σπιτιών τους (πλύσιμο, μαγειρέματα, ζύωμα κλπ.).

Τελικά, ο άγωγός χάλασε ακριβώς στην κορυφή του χωραφιού του Βαγγελόπουλου — από κατολισθήση — και έτσι από εκεί και κάτω ο άγωγός γέμιζε από φερτές ύλες. Αυτό ήταν και το τέλος του δεύτερου ύδραγωγείου του χωριού μας. Οι

βρύσες και τα ύπόστρωτα οικά οικά εξαφανίστηκαν και οι γυναίκες του χωριού ξαναγύρισαν στα ρέματα και τη Γουρδή. Το νερό αυτό του ύδραγωγείου εξακολουθεί να βγαίνει στο Βαγγελόπουλο το χωράφι και να χρησιμοποιείται για το πότισμα των χωραφιών.

Τα χρόνια περνούσαν, μοναδική έρση του χωριού μας έμεινε η Γουρδή και αυτή είχε τα χάλια της. Μια άλλη πρόχειρη έρση, με ξύλινο κάλαμο που ήταν κάτω από τη σκαλοβατική κάρσα στα παλιοχώραφα και ακριβώς κατώστρατα που ήταν ακόμα γνωστή με το όνομα «Βρυσόλα» εξυπηρέτοσε μόνο αυτούς που ήταν εκεί κοντά περι τα χτήρια. Η κατάσταση ήταν δραματική για το χωριό μας όταν δόλωναν τα ρέματα και αυτό συνέβαινε πολύ συχνά. Και εν τούτοις, με αυτές τις τραγικές συνθήκες, πέρασαν οι χωριανοί μας μέχρι τα 1929.

Τη χρονιά αυτή, η κοινότητά μας αποφάσισε να κάμη νέο ύδραγωγείο, σύγχρονο. Δηλαδή με σιδηροσωλήνες και δεξαμενή. Το έργο αυτό δημοπρατήθηκε και το ανέλαβαν οι Τσακνιάς και Σερετάκης από το Καρπενήσι. Και πάλι όμως μπήκαν στη μέση οι οικονομικές δυνατότητες. Δεν υπήρχαν χρήματα να φέρουν νερό από το Χαλιά, γι' αυτό και αναγκάστηκαν να φέρουν το νερό που έβγαине στη θέσι «Μπούρμπλας». Έγινε εκεί ένα φρεάτιο, μαζεύτηκε όλο το νερό και με σιδηροσωλήνες το μετέφεραν στη θέσι λειβάδια όπου έγινε η δεξαμενή. Από εκεί πάλι με σιδηροσωλήνες το νερό ήλθε στο χωριό όπου έγινε το έσωτερικό δίκτυο με τις γνωστές βρύσες του.

Η λύση αυτή δεν ικανοποίησε απόλυτα το χωριό. Πρώτα, πρώτα γιατί το νερό δεν ήταν άφθονο και έπειτα δεν ήταν και ποιοτικώς καλό. Έτσι, μετά από πάντα έως έξη χρόνια, έγινε μια πραγματική σταυροφορία. Βγήκε μια πίστωση κρατική και αγοράστηκαν σωλήνες από το 'Αμβούργο. Σ' αυτό συνετέλεσε ως πολιτευτής και ο χωριανός μας Θεωμάς Δ. Καραπιέρης. Όλοι οι χωριανοί μας, με πρόεδρο τότε τον δεινμητο και ένθουσιώδη Δαμπρόγιαννο ('Ιωάννη Δάμηρου Παρότσα), μετέφεραν τους σωλήνες από το Καρπενήσι, άνοιξαν τα χαντάκια από Μπούρμπλα μέχρι Χαλιά, τοποθέτησαν τους σωλήνες και έτσι αντικατέστησαν το νερό της δεξαμενής με άφθονο και κρυσταλλένιο χαλιαδίσιο νερό.

Αυτοί είναι οι άθωνες που έκαμαν κατά καιρούς οι χωριανοί μας για να αποκτιόσουμε πόσιμο νερό και τους αξίζει κάθε έπαινος. Έπαινος φυσικά άνηκε και στους σημερινούς χωριανούς μας, που συντηρούν και συνεχώς έπισκευάζουν το ύδραγωγείο μας. Άλλαξαν το δίκτυο, έφτιαξαν καινούργια δεξαμενή κλπ.). Αυτό δεν γράφονται λεπτομερώς, γιατί είναι πρόσφατα και γνωστά σε όλους μας.

Β' "ΤΟ ΚΟΥΚΟΣ,, ΕΠΙΘΕΤΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΑΡΑΓΚΩΜΙ

Στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας δελτίου, ο χωριανός μας κ. Πάνος Βασιλείου, έγραφε το 'Αγιατριάδικο ανέκδοτο «ΚΟΥΚΟΥΜΗΤΡΕΪΚΑ».

Στην περιγραφή του αυτή, ο κ. Βασιλείου, χαρακτηρίζει ως ένα παραδόσεις παραγκώμι το κούκος της οικογενείας Παπαχρήστου Δ. Κατ' αρχήν το «Κούκος» δεν είναι παραγκώμι αλλά επίθετο. Απόγονοι των Κουκίων είναι τόσο οι Παπαχρηστίοι, όσο και οι Παπανικολάοι. Και να, πώς πήραν τα καινούργια τους επίθετα :

Ο παπώλης του Κουκουμήτρου, ο Χρήστος Κούκος, έγινε παπάς και έτσι τα παιδιά του γράφτηκαν στα χαρτιά με το επίθετο «Παπαχρήστου». Το ίδιο και ο πατέρας του Θόδωρου Παπανικολάου, ο Νίκος Κούκος, έγινε παπάς (Παπανικολάος) και τα παιδιά του πήραν το επίθετο «Παπανικολάου». Υπάρχει δέ — όπως είναι γνωστό — στενή συγγένεια μεταξύ των δυο αυτών οικογενειών.

Το επίθετο «Κούκος» είναι πολύ συνηθισμένο στην περιοχή μας. Συναντάμε με το επίθετο αυτό κατοίκους στα χωριά Χόγλια, και Κλειτού, ενώ στο χωριό Καροπλάσι υπάρχει δλόκληρος

ΚΟΥΚΟΥΜΗΤΡΕΪΚΑ

συνοικισμός που λέγεται «Κουκείκα». Ἐνῶς καὶ στὸ χωριό μας ὑπάρχει τοπωνύμιο «Κούκια» ποὺ δὲν σημαίνει τίποτα ἄλλο ἀπὸ τὸ ὅτι ἐκεῖ ἦταν χωράφια τῆς οἰκογενείας Κούκου. Φυσικά, τὸ ἐπίθετο Κούκος προέρχεται ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ πουλιοῦ, ὄχι ὁμῶς γιὰτὶ αὐτοὶ ἐμιμοῦντο τῆ λαλιά του. Ὁ καθένας μπορεῖ πολὺ εὐκόλα νὰ μιμηθεῖ τῆ μονότονη λαλιά τοῦ κούκου. Στὰ χωριά, ὅλα σχεδὸν τὰ παιδιά, παίζουν μὲ τῆ λαλιά τοῦ κούκου καὶ μάλιστα πολλές φορές τόσο ἐπιτυχημένα προσποιοῦνται τὸν κούκο ὥστε νὰ ξεγελοῦν καὶ τὸ ἴδιο τὸ πουλι ποὺ τὸ ἀναγκάζουν νὰ λαλήσει. Τὸ ἐπίθετο «κούκος» τὸ παίρνουν ἀπὸ ἄλλη ιδιότητα τοῦ ἴδιου πουλιοῦ. Τὴν ιδιότητα ποὺ ἔχει ὁ κούκος νὰ ζῆ μόνος ἀφοῦ καὶ τὰ αὐγά του ἀκόμα τὰ τοποθετεῖ σὲ ξένες φωλιές. Ὅταν λοιπὸν ἀπὸ μιὰ οἰκογένεια μείνει ἕνας ἀπόγονος χωρὶς ἄλλα ἀδέρφια, αὐτὸν τὸν λένε «Κούκο». Γνωστὲς εἶναι οἱ παρομοιώσεις: «Μόνος σὰν τοῦ κούκου». — «Τρεῖς κι' ὁ κούκος». — «Δὲ λάλησε κούκος σ' αὐτὸ τὸ σπίτι» κλπ.

Ἐὰν ἦ ἀποφῆς τοῦ κ. Βασιλείου γιὰ τὸ «Κουκομήτρος» εἶναι σωστὴ κατὰ ποίαν λογικὴν καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ Χρηστάκης ἐλέγετο «Κουκοχ'στάκης»; Ἀκόμα καὶ ὁ γιὸς τοῦ τελευταίου ὁ Κουκογιῶργος πῶς διετήρησε αὐτὸ τὸ παραγκῶμι;

Ἀλλὰ ἄς προχωρήσουμε καὶ στὸ ἀνέκδοτο ποὺ ἐν συνεχείᾳ μνημονεύει ὁ κ. Βασιλείου: «Μὴ τὸν χαλαῖτε τὸν νοικοκύρη καὶ κούκο τὸν λένε». Αὐτὸ τὸ ἀνέκδοτο ἔχει κάποια βάσι ἀληθινή, ἀλλὰ δὲν ἀνταποκρίνεται στὰ πρόσωπα ποὺ τὸ τοποθετεῖ. Δὲν ἔχει καμιὰ σχέση τὸ ἀνέκδοτο αὐτὸ μὲ τοὺς «Κουκομήτρο καὶ Σωτρονάσιο», ἀλλὰ μὲ τοὺς πατεράδες τους τὸν Κουκογιῶργο καὶ τὸν Ντασοσωτήρη.

Κατ' ἀρχὴν τὸ ἀνέκδοτο αὐτὸ ὅπως τὸ γράφει ὁ κ. Βασιλείου δὲν εἶναι πλήρες. Τὸ σωστὸ εἶναι:

«Καὶ Κούκο τὸν ἐλένε τὸν νοικοκύρη. Καὶ μὴ τὸν ἐχαλαῖτε. Καὶ Κούκο - Γιῶργο κι' Ἀναγνώστη!»

Βγαίνει λοιπὸν ἀπὸ αὐτὸ καὶ μόνο τὸ ἀνέκδοτο, ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ τὸν Κουκομήτρο, ἀλλὰ γιὰ τὸν πατέρα του τὸν Κουκογιῶργο ποὺ ἦταν παπαδοπαῖδι καὶ ἀναγνώστης. Ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης ὁ Σωτ'ρονάσιος ὅταν μιλοῦσε, ποτὲ δὲν ἔβαζε αὐτὰ τὰ πολλὰ «καὶ» μπροστὰ ἀπὸ τίς προτάσεις του. Αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸ τοῦ πατέρα του τοῦ Ντασοσωτήρη ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ ἄλλο ἀνέκδοτο μὲ τὰ πολλὰ «καί».

Διηγήθηκε κάποτε στὰ μαγαζιά τοῦ χωριοῦ μας πῶς κυνήγησε κάποιο κουνάβι καὶ μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα εἶπε καὶ τὸ ἐξῆς:

«Κι' ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ τὸ κουνάβι...»

Νομίζω πῶς ἦταν ἀπαραίτητο νὰ γραφοῦν οἱ παραπάνω διευκρινήσεις.

Ἀθήνα Φεβρουάριος 1966